

71

Tuusulan pitjän Nissbackan kylän Eskelinin (Haapalan) varhaiskivikautinen asuinpaikka. (Jorma Leppäaho 1936).

Keväällä 1936 ilmoitettiin Kansallismuseon Esihistorialliselle osastolle, että Tuusulan pitäjän Nissbackan (Ali-Keravaa) Eskelinin tai Haapalan tilan maalla oli löydetty kivikautisia esineitä. Allekirjoittanut pistäytyi 13/V 1936 Eskelinin talossa, jolloin ilmeni, että tilanomistajan maanviljelijä Jalmari Eskelinin tyttäret Impi ja Inkeri Eskelin olivat vuosina 1934 - 35 löytäneet talosta n. 300 m pohjoiskoilliseen sijaitsevalta peltorinteeltä kaksi alkeellista poikkikirvestä ja kaksoistaltan (10336:1-3). Jo löytöpaikan silmämääräinen tarkastelu osoitti, että paikalla täytyi olla asuinpaikka, sillä peltomullassa oli runsaasti valkoista kvartssia. Eskelinin isäntä kertoi paikalta löytyneen kynnettäessä hiomalaakoja, palaneilta vaikuttaneita kiviä y.m. asuinpaikkaan viittaavaa.

Varsinaiset kaivaukset suoritettiin sitten 18-20/V, 22-23/V ja 26/V 1936 ylioppilaiden E. Sarasmon ja J. Niemen avustamana.

Eskelinin t. Haapalan talo sijaitsee Keravanjoen laakson länsirannassa ja on taloon matkaa linnuntietä Korson asemalta n. 2500 m itä-kaakkoon. Keravanjoen uoma on vajaat 300 m talosta itään. Asuinpaikka itse sijaitsee kuten sanottu n. 300 m talosta pohjoiskoilliseen, kaakkoon viettävällä Keravanjoen laakson loivalla rinteellä, etelään kohdasta, missä Korsosta Nissbackaan vievä kylätie tekee miltei suorakulmaisen polvekkeen ennenkuin se "ylittää" Keravanjoen laakson. Katso tarkemmin liitteenä olevaa venäläistä top karttaa 1/21000. VIII - 30, johon asuinpaikka on merkitty, sekä asuinpaikasta että sen lähiympäristöstä tehtyä pääkarttaa 1/1000. Asuinpaikan ympärillä on aukea maasto kaikkialla paitsi pohjois-itä-

suunnalla, jossa on metsämaastoa, osittain sangen korkeatakin mahdollisine vanhoine rantavalleineen.

Asuinpaikan vaakitusmittausten kiintopisteeksi valittiin suurehko tien vieressä oleva kivi (Pääkartan "Fixkivi"). Kiven korkein kohta vaakittiin Korson aseman eteläpuolella sijaitsevaan rautatien kiintopisteeseen n:o 21, jonka korkeus on + 35,833 m. kiven korkeimman kohdan arvoksi saatiin + 37,98 m.

Kaivaustyöt aloitettiin siten että peltomullasta alettiin tarkkaan etsiä löydöksiä. Niitä tulikin runsaanlaisesti. Löydöt kerättiin kaikki yhteen mitä saatiin liikutellusta peltomullasta. Peltomullan tultua poistetuksi oli tarkoitus aloittaa säännöllinen kaivaus vaakitetuin ruudutuksin. Kaivauksissa ilmeni kuitenkin, että peltomulta oli kuitenkin jo kokonaan "myllättyä". Varsinaisesta kulttuurimaasta ei pellon puolella tavattu enää merkkiäkään eikä löytö- materiaalista ainoakaan esine ollut enää todistettavasti "in situ". Pohjamaa pellon puolella oli kovaa hiekkapitoista savea. Koskematon osa asuinpaikkaa oli kuitenkin selvästi vielä olemassa pohjoispäässä peltoalueen ulkopuolella. Kylätie on siitä kuitenkin tuhonnut osan. Varojen samoinkuin ajankin puutteessa tämän osan tutkiminen oli kuitenkin jätettävä toiseen kertaan. Aivan peltoalueen viereen kaivettiin kuitenkin n. 1 x 2 m suuruinen koealue, josta saadut hyvät löydökset ovat n:oissa 10336:135-138; 139-142 ja 143-147. Lisäksi kaivettiin kaksi koekuoppaa K 1 ja K 2 kooltaan n. 50 x 50 cm) joista saadut löydöt ovat n:oissa 10336:148-152. Maaperä tällä koskemattomalla alueella on hienoa punaisen kellertävää hiekkaa, mutta siinä ei voinut havaita mitään nokea tai muuta senkaltaista kivi-kautiseen kulttuurimaahan viittaavaa, joka miltei säännöllisesti on havaittavissa nuoremmilla asuinpaikoilla.

Löytöalueen ja siten myös suurin piirtein katsottuna myös koko asuinpaikan muoto ilmenee pääkartasta. Alueelle vaakitettiin kaksi korkeuskäyrää; + 36 ja + 34 m. Kuten kartasta näkyy niin asuinpaikan alaraja selvästi seuraa miltei 34 m:n käyrää. Siten on todennäköistä, että paikalla on asuttu veden ollessa + 33 - 33,5 m:n korkeudella.

Suhteellisen »vilkasta» löytömaterialia ei kannata tässä yhteydessä ruveta selostamaan, viittaa vain osaston luettelon päänumeroon 10336, sekä mainitsen, että se on melko selvää esikeraamista, myöhäistä Suomusjärvikulttuuria. Kaivausten jälkeen on kes. 1936 löytöpaikalta saatu museon kokoelmiin reikäkivi 10412. Sen löytökohta on merkitty pääkarttaan.

Veden ollessa n. + 33 m:n vaiheilla Keravanjoen laakso on silloin vielä ulottunut pitkänä ja kapeana meren lahtena syvälle sisämaahan. Viittaa vain top. karttaan ja valokuvaan 11502-07. Mahdotonta ei olisi siten ajatella, että paikalla olisi harjoitettu sulkukalastustakin. Sulun rakentamista olisi helpoittanut lahden itärannalla sijaitseva ja asuinpaikasta pohjoiskoilliseen oleva särkämäinen kohouma (korkeus + 33 m). Särkän ja länsirannan välisen "salmen" nykyisen syvimmän kohdan korkeus on samoin vain + 32,5 m. Siten on varsinainen sulkupato tarvittu rakentaa vain särkän itäkärjestä vastakkaiseen rantaan (pääkartta ja valokuvat 11502-4 ja 11510). Pituudeksi tulee silloin kylläkin sangen kunnioitettava luku 130 m. Veden syvyys padon kohdalla on silloin todennäköisesti ollut korkeintaan parisen metriä. Laakson pohja on savea, joten mahdollisissa vastaisissa kaivauksissa hyvinkin voisi yrittää etsiä padon jäännöksiä.

Erikoisesti olisi syytä tutkia asuinpaikan vielä koskemattomana oleva pohjoisosa, sillä koekaivausten löydökset ovat osoittaneet, että tuolta pieneltä alueelta on odotettavissa sangen hyviä löytöjä.

Tutkimuskertomukseen kuuluu venäläinen top. kartta 1/21000 VIII-30, pääkartta sekä valokuvat 11502-11.

Helsingissä 8/VI 1938.

Jorma Leppäaho

Koivikko

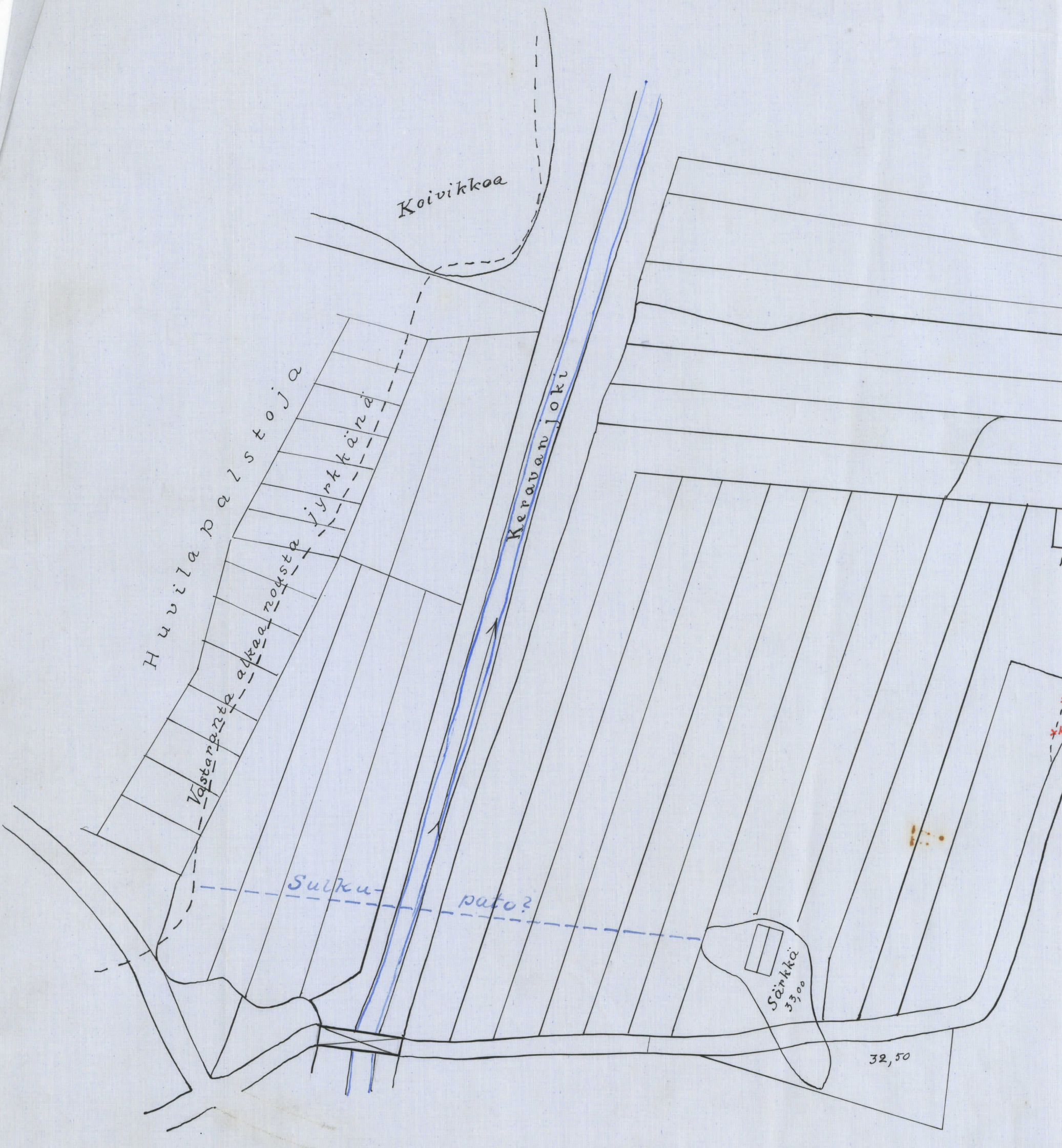
Huvila
Kästananta
Käskä
Rousta
Yhtenä

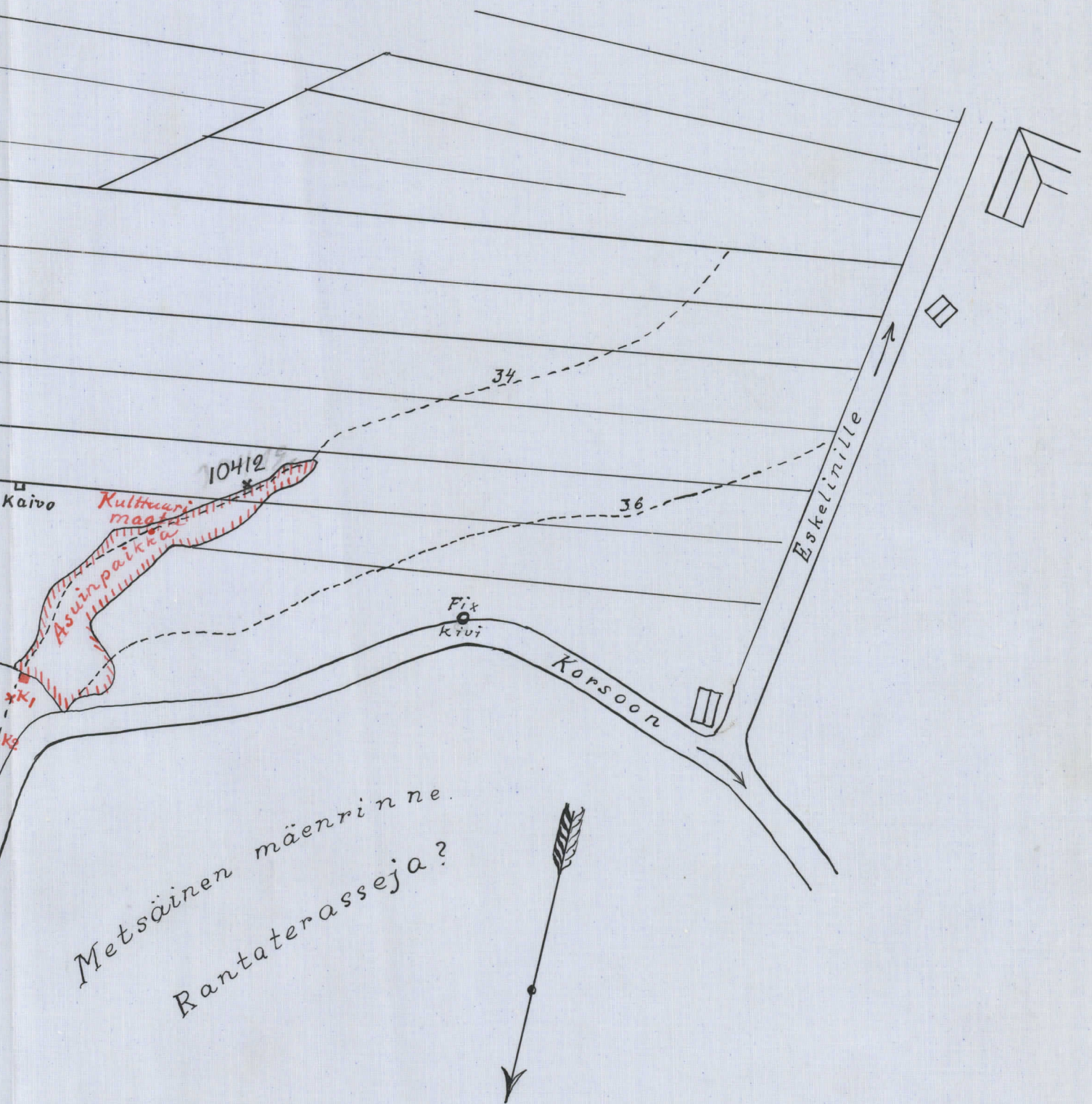
Keravan Joki

Sulku
pato?

Säikkä
3300

32,50

Tuusulan pitäjän Nissbackan kylän
Eskelinin talon kivik. asuinpaikka.

J. L. -36.

1:1000

Leryt. 71502-04.

J. L. 1936.

Panoraamakuvaa Tuusulan pitäjän Nisbachan kylän Eskelinin talon maalla olevasta kivikautisesta asuinpaikasta (↓↓). Keskellä kuvaa näkyy Keravanjoen laakso. Kuvaa suunnasta on pohjois-pohjois länteen. — = mahdollinen sulkuvedon paikka.

Levyt: 11505-07.

J. L. 1936

Panoraamakuvu Tuusulan pitäjän Nisbachan kylän Eskelinin talon maalla olevasta kivikautisesta asuinpaikasta (VV). Etualalla Keravanjoen uomaa. Kuva suunnalta on luoteinen.

Levy 11508. J. L. 1936.

Tuusulan pitäjän Niss-
bachan kylän Eskelinin
talon maalla oleva ki-
vikantinen asuinpaikka.
(V). Kuva suunta: poh-
jois-pohjois-luoteinen.

Levy 11509. J. L. 1936.

Kuva kuin edellä. Poikki-
kuvan kulkee Keravan
joki. Kuva on otettu "ves-
tarannalta" ja suunta
on länsi-luoteinen.

Levy 11570. J. L. 1936.
 Näköala Tuusulan pitäjän
 Nissbachan kylän Eskeli-
 nin talon maalla ole-
 valta kivikautiselta
 -asuinpaikalta koillis-
 suuntaan. $\sim$ = mahdol-
 lisen sulkuvuodon paikka.

Levy 11571. J. L. 1936.
 Kuva kuin edellä, mutta
 suunta on etelä.